

LÆRERVEILEDNING BOKSERIEN ÅRSTIDER

Tanken bak bøkene

Bøkene er laget utfra tanken om differensiering, og alle deltakere uavhengig av bakgrunn og nivå i sin begynneropplæring vil derfor ha god nytte av den. Bøkene har store bilder, stor font og inneholder både store og små bokstaver og er tilrettelagt for svake lesere med og uten lesebriller. Høst- og vinterutgaven finnes også i mindre format med stive permer.

Bildene brukt er ekte kunst malt med munnen med munnen eller foten av internasjonale kunstnere. Kunstnerne har av ulike grunner ikke mulighet til å bruke hendene, og har av den grunn lært seg å male nydelige motiv ved å holde penselen i munnen eller med foten. Det i seg selv er inspirerende for alle oss andre! Vi søker muligheter utfra egne ressurser, og ikke begrensninger. På mfkforlag.no finnes videoer av kunstnerne og det anbefales å se disse videoene ved introduksjon av bøkene.

Bøkene kan brukes som lettest litteratur i klasserommet, enten i egne lesestunder eller som individuell lesing. Det er også lagt opp til at bøkene kan brukes i klasserommet og jobbes aktivt med. Se konkret undervisningsforslag lenger nede.

MUNTLLIG INNLÆRING

1) Å snakke om bildene i boka

Her kan læreren stille spørsmål til bildene i boka.

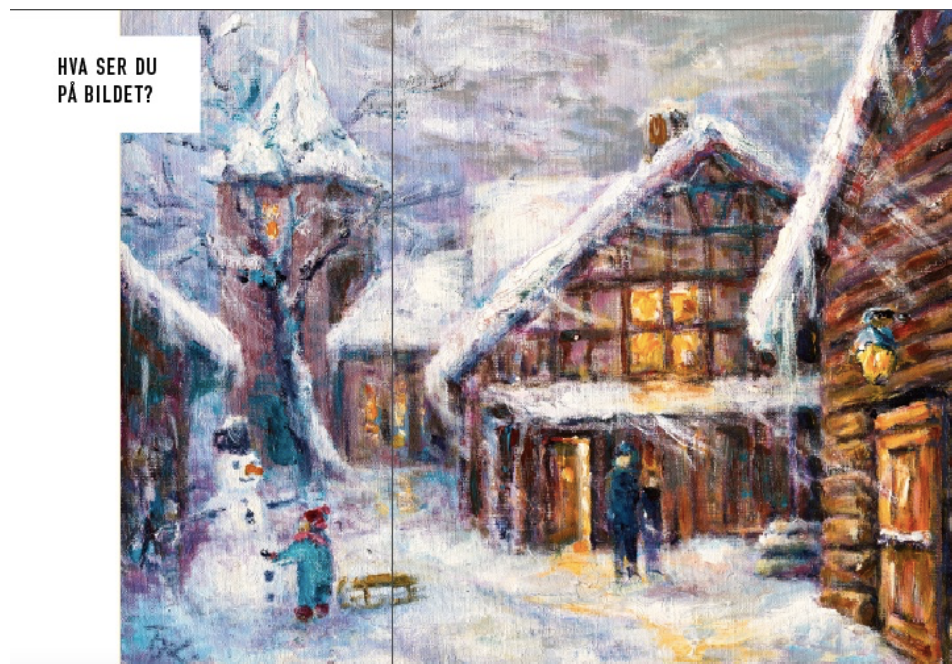
- Hva finnes på bildet?
- Hva ser vi?
- Er det mennesker her?
- Er det dyr her?
- Er det hus eller andre bygninger?
- Er det natur?
- Trær?
- Hvilke farger er det på bildet?

- Hva slags vær er det?
- Hvilken årstid og måned? Hvorfor?
- Hva er nede i venstre hjørnet av bildet? Hva er oppe i høyre hjørnet av bildet?
- Hva er midt bak?
- Hva er foran?
- Hvis det er mennesker på bildet, hva gjør menneskene?
- Hva slags klær har menneskene på seg?
- Er det noen i klassen som har liknende klær på seg i dag?

2) Snakk om andre tema relatert til bildet

Bildemotivene kan også brukes til å gå «ut av» selve bildet.

Eksempel: Det første bildet i boka *Vinter*, «Snart høytid».

På dette bildet er det en snømann og en kjelke. Dette kan lede mot samtaler om hva man kan gjøre med snø, og hva man kan gjøre i snøen og vanlige snøaktiviteter i Norge. Har elevene gjort noen av disse aktivitetene? Er det noe de har lyst til å prøve? Dersom det er snø der norskkurset er, kan man planlegge en vinteraktivitetsdag.

Man kan i teorien snakke om alt som kan ledes ut fra bildet, og For eksempel vær og værforhold som snø, sludd, regn og kuldegrader. Klassen kan sjekke værmeldingen den neste

uka. Hva slags vær blir det? Hva bruker de for å varme opp husene? Ved? Elektrisitet? Det er et barn på bildet. Hva slags klær har barnet på seg? Hvordan bør man kle på barn om vinteren?

Læreren kan finne sanger som passer til temaet, som *Snømannen Kalle* eller *Skal vi lage snømann?* Disse ligger åpent ute på Youtube og kan benyttes i undervisning (men ikke kopieres opp og distribueres).

Å JOBBE MED ENKELTORD

Til hvert bilde er 12 ord markert: fire ord markert i litt større og tykkere font enn de åtte ordene som følger under. Tanken er at alle – uavhengig av nivå og leseferdighet, skal klare å jobbe med noen ord. For de svakeste leserne, kan det være nok å jobbe med de fire første ordene. Læreren kan fokusere på å lytte ut lyder, som første og siste bokstav i hvert ord. Læreren kan velge ut én vokal eller en konsonant og jobbe videre med disse på ulike måter.

Arbeidsmåter kan være:

- å skrive bokstaven både med store og små bokstaver på ark med hjelpelinjer.
- å klippe ut bokstaven fra aviser eller magasiner og lime på et ark.
- å finne andre ord som har bokstaven i seg, og da kan man fokusere på hvor i ordet bokstaven befinner seg: i starten, i midten eller på slutten av ordet.
- sette ring rundt bokstaven i enkle leseoppgaver. Her kan du bruke kopieringsoriginalene som fritt kan lastes ned.
- å tegne noe som har bokstaven i seg

Lesing:

Andre måter å jobbe med ordene på, er å lese dem. Muligheter for lesing kan være å lage ordkort. Læreren kan:

- Holde ordkortene oppe foran klasse og peke på første bokstav i ordene. Elevene skal deretter gjette bokstaven og si lyden til bokstaven.
- Etter hvert kan samme aktivitet gjøres med andre bokstaver i ordet (de midterste eller den siste)
- Ha fullt fokus på vokaler i ordene.

- Ordkortene kan legges med skriften ned med litt mellomrom på et bord. Deretter kan læreren klippe opp et ordkort i stavelser f eks på et langbord eller legge ordene på ulike pulten i klasserommet. Elevene kan bevege seg langsmed pultene og pusle ordet som ligger foran dem. Når de er ferdig å pusle ordet sammen, kan de snu ordkortet som ligger med skriften ned og sjekke om de har fått de riktig. Så gå videre til neste ord.
- Læreren kan holde ordkortet oppe i 2-3 sekunder, så legge det ned og elevene skal gjette hva som stod på kortet. Denne teknikken går på å memorisere et ordbilde, og er fin å kombinere med å stave seg gjennom bokstavene i ordet.
- Elevene kan lese ordene i boka høyt for hverandre. Etter tur og orden kan også elevene komme opp og lese høyt for læreren. I boka vinter er det lydfiler til tekstene. Elevene kan lytte på disse. I de andre bøkene, er det ikke laget lydfiler til, men læreren kan lage det selv og legge dem ut på læringsplattform som elevene bruker.
- Dersom læreren lager ordkort til hvert bilde, kan elevene bruke bildet i boka uten skrift og legge ordkortene på riktig sted i bildet.
- Elevene kan spørre hverandre om ordene i bildet. De kan peke på ord og spørre: Hva er det? Hva ser du...? Den som svarer kan svare med innlærte fraser: Det er... Jeg ser...

JOBBE MED SETNINGER

Under hvert bilde er det seks setninger. Setningene har enkle strukturer som kan drilles inn. Ordene er hentet fra bildet, og er allerede ord elevene har lært. Verbene er få og de er utelukkende skrevet i presens. Å beskrive et bilde er som oftest en oppgave både på muntlig og skriftlig Norskprøve A1/A2, og her har elevene enkle setninger som skrivemodell som de kan terpe på. I kopioriginalene finnes en oppgave hvor elevene kan skrive samme tekst i preteritum, dersom det er ønskelig å ha fokus på verbtider og forskjellen på nåtid og fortid.

Analfabeter som har lært å lese ordbilder, kan klare å lese setningene under bildet. Noe som kan gi mestringsfølelse og leseglede. Læreren kan starte med å lese setningene i plenum, og elevene gjentar dem. Slik vil noen elever lære setningene utenat, som kan være et forstadie til senere å kunne lese dem. Etter plenumslesing kan elevene få i oppgave å øve på å lese setningene, enten individuelt eller to og to. Neste trinn kan være høytlesning for læreren. Som

repetisjon kan man på et senere tidspunkt ha løpediktat. De svakeste elevene trenger å øve mye på både ord og setninger, og det er bare fantasien som setter grenser for hvordan man kan repetere. Det finnes eksempler på oppgaver i kopioriginalene som fritt kan kopieres opp og brukes i undervisningen. Disse er tilgjengelige på nettsiden www.leseforlaget.no. Det er mange måter å repetere på. Elevene kan også bruke setningene under bildet som skrivemodeller for å skrive en egen tekst om bildet eller et annet bilde.

Å LESE TEKST

Til hvert bilde er det en tekst som går over en helside. Teksten inneholder alle ordene som er markert i bildet, og også alle setningene under bildet. Slik blir det repetisjoner og elevene går fra det kjente til det ukjente med mange ord og fraser de allerede kan i de nye teksten.

Tekstene som går over en helside er tenkt for deltakerne som trenger litt større utfordringer. I en sterk gruppe, kan tekstene leses i plenum. I grupper med ulike nivåer, kan teksten leses individuelt eller i arbeidsgrupper av de deltakerne som vil strekke seg litt lenger. Til teksten finnes det flere kopioriginaler som deltakerne kan jobbe med.

ET KONKRET UNDERVISNINGSFORSLAG

1) Snakke om bildet i plenum

Bruk enkle strukturer i spørsmål og svar, som elevene kan kopiere. F. eks. –Hva ser du på bildet? –Hva er det? –Jeg ser... –Det er...

Disse strukturene kan henges på veggen eller skrives på tavla.

2) Samtale om bildet i grupper

Etter å ha øvd inn ord og setningsstrukturer om bildet i plenum, kan deltakerne stille hverandre enkle spørsmål etter samme modell i par eller i små grupper. Læreren kan også lage snakkekort med spørsmål på første side av kortet og start på svar på andre siden av kortet.

–Hva ser du på bildet? –Jeg ser..

–Hva er det? –Det er...

3) Jobb med vokaler

Velg ut én vokal og ha ekstra fokus på den. Til hvert bilde finnes det flere oppgaver blant kopieringsoriginalene som kan brukes. Læreren kan også lage passende oppgaver selv basert på andre ting elevene har gjort i klasserommet. Dersom deltakerne har ulike nivåer, kan man lage stasjoner hvor hver kopioriginal gjennomgås før de går videre til neste stasjon, eller læreren kan ha flere oppgaver liggende på pulten som kan hentes av de som blir ferdige. Et tredje alternativ er å dele deltakerne inn i ulike grupper etter nivå og ha de to første kopioriginalene like, mens de andre er forskjellige fra gruppe til gruppe. Da kan læreren gå rundt mellom gruppene, og på slutten av timen kan det eller de arkene alle gruppene har blant sine kopioriginaler tas i plenum og

4) Jobb med verb

Snakk om verbene i setningene under bildet og/eller verbene i helsidestekst.

Kopioriginaler kan fritt lastes ned fra nettsiden. Det finnes oppgaver med verb til både setningene under bildet og til teksten til bildet.

5) Jobb med substantiver

Ha fokus på substantiv i teksten, både de som er skrevet inn i bildet og de som står i setningene under bildet og/eller verbene i helsidestekst. Kopioriginaler kan fritt lastes ned fra nettsiden. Der finnes oppgaver med særlig fokus på ubestemt og bestemt bøyning i entall og flertall.

6) Jobb med skriving

I kopioriginalene til bildene finnes skriveoppgaver. En fast skriveoppgave er å skrive egen tekst til bildet. Her kan elevene bruke setningsstartere og setningsstrukturer de lærte i muntlig øving. Setningene under bildet kan også være en modelltekst. De sterkere elevene kan bruke helsidestekst som skrivemodell for selv å lage en kortere tekst om bildet. For elever som ikke kan skrive, kan det være aktuelt å tegne i stedet. Det er laget forslag til tegneoppgaver i sammenheng med skriveoppgavene.